

NOTISER

Eva Öhrström: *Adolf Fredrik Lindblad – en tonsättare och hans vänner*. Norma, Skellefteå 2017. 478 s., ill. ISBN 978- 91-7217-109-1.

Adolf Fredrik Lindblad (1801–1878) är en av våra främsta tonsättare från den romantiska epoken. Hans odiskutabla ställning syns visserligen inte i konsertprogrammen eller massmediernas musikutbud, men det beror inte på halten i hans många kompositioner, utan på andra faktorer som styr vad publiken får höra. Lindblad är mest känd för sina sånger som på sin tid var mycket spridda, många också utgivna i Tyskland. Eftervärlden kallade honom ”den svenske Schubert”. Det är därför riktigt att flera av hans sånger fortfarande sjungs, liksom den välkända körsången ”Över skogen, över sjön”. Men Lindblad är värd att ihågkommas för mer: hans musikskola gör honom till en pionjär i svensk musikpedagogik.

Eva Öhrström, professor emerita, tidigare verksam vid Kungl. Musikhögskolan, har skrivit en detaljrik biografi om denne gestalt. Musikhistorikern Öhrström är själv pionjär eftersom hon ägnat mycket av sin forskning åt kvinnliga musiker och musikskapare. Hennes biografi om föregångskvinnan Elfrida Andrée (1999) var utgivningsåret nominerad till Augustpriset.

Eva Öhrström följer noggrant Adolf Fredrik Lindblads vindlande levnadsöde. Född som ”oäkta” växte han upp i en fosterfamilj, kom så småningom till Uppsala, där han hamnade mitt i tidens viktigaste litterära kretsar, reste till Tyskland och blev bland annat nära vän med

Felix Mendelsohn. Under många år verkade han i Stockholm, innan han och hustrun flyttade till dottern Lottens hem i Östergötland 1864.

Bokens undertitel annonserar tydligt att biografien också beskriver huvudpersonens vänskrets. Öhrström har lagt ner mycken möda på att spåra hur vänskaper byggdes upp, prövades och ibland avslutades. Det är kort sagt ett mycket stort persongalleri från svenskt 1800-tal som förekommer på boksidorna: Jenny Lind, Erik Gustaf Geijer, Malla Silfverstolpe, Carl Jonas Love Almqvist, Thekla Knös och många andra. Människomyllret, framför allt skildrat genom personernas bevarade korrespondens, är beundransvärt återgivet. Lite synd är det därför att det avslutande personregistret inte anger sidnummer.

Parallellt med skildringen av Lindblads innehållsrika livslopp presenterar Eva Öhrström fortlöpande hans kompositioner som karakteriseras utan alltför mycket användning av musikteoretiska begrepp. Det märks att författaren tänkt på en läsekrets utanför de musikinitierades led – inga noter återges. Lindblads både stora och varierande musikaliska produktion kan läsaren överblicka i en verkförteckning. Han skrev, förutom sånger och körverk, ett sångspel (*Fronörerna*), två symfonier, stråkkvartetter, stråkkvintetter och kammarmusik för mindre ensembler. Produktionen speglar en utveckling av musiklivet som Lindblad fick erfa och som Eva Öhrström följer – från den slutna salongen till den offentliga estraden.

Gunnar Ternhag, Falun

Folkliga koraler från Dalarna. Första och andra samlingen. Samlade och kommenterade av Jörgen Dicander. Bo Ejeby Förlag, Göteborg 2017. 235 s., ill. ISBN 978-91-88316-83-7.

Nu föreligger ett sammanhållet nytryck av en mängd folkliga koraler publicerade 1975 respektive 1979 som två separata delar. Med folkliga koraler avses per definition ”melodier till svenska kyrkans psalmer, vilka avviker från koralböckernas stadfästa melodier” (s. VIII). Frånsett tre explicita subvarianter innehåller samlingen 194 titlar med handskrivna noter av enstämmiga folkliga koralmelodier fördelade på ett mindre antal faktiska psalmtexter. I detta avseende inrymmer hela 28 av titlarna olika melodier till ”Den signade dag”, 18 av ”Himmelriket liknas vid tio jungfrur” samt tio av ”Nu haver denna dag”. Vissa psalmer förefaller således ha varit populärare än andra (att variera), åtminstone i Dalarna. Flera av notbilderna är rikt ornamenterade, framför allt med angivna förslag av särskild betydelse för hur sången bör gestaltas. Under varje titel konstateras originalkälla, upptecknare, proveniens och traditionsbärare i den mån detta är känt. Materialet är som helhet hämtat från olika tryckta och otryckta källor, arkiv, museer, privata samlare jämte tidigare utgivna publikationer; nämnas kan *Svenskt visarkivs samlingar*, inspelningar gjorda av Sveriges Radio, *Svenska låtar* (1922–1940) samt *Folkliga svenska koralmelodier från Gammalsvenskby och Estland* (1945).

Förutom att samlingen koncentrerats till en volym innehåller den nya upplagan ett personligt förord skrivet av redaktör Jörgen Dicander, vid sidan av dennes ursprungliga inledning som nu försetts med ett aktuellt additament jämte

moderniserad källhänvisning. Tillagda är dessutom två nyskrivna introduktionstexter signerade professor Gunnar Ternhag respektive fil. dr Ingrid Åkesson. Medan Ternhag huvudsakligen lyfter fram förutsättningarna för utgivningarna och diskuterar hur samtida folkmusikaliska och forskningsmässiga strömningar uppmärksammat de folkliga koralerna, lägger Åkesson istället tonvikten på koralernas användning i mer konstnärliga sammanhang, även med hänsyn till det material som samlats in i andra delar av landet än just Dalarna. Koralarvarianterna som Dicander har gett ut är förvisso knutna till ett flertal olika församlingar/socknar i Dalarna, dock med viss koncentration till Siljansbygden. I mindre omfattning kopplas de till 1694, 1695 respektive 1819 års psalmböcker men i huvudsak till 1937 års psalmbok, nu även med referenser till motsvarande melodier som tillämpas i 1986 års psalmbok.

Editionen är då som nu ett samarbete mellan Svenskt visarkiv och Samfundet för visforskning och är samtidigt 2017 års gåva till medlemmarna av samfundet. Det är de folkmusikstuderande vid Kungl. Musikhögskolan som föreslagit gåvan, en önskan förmedlad av sångpedagogen Susanne Rosenberg, styrelseledamot av nämnda samfund. En ytterligare anledning till nyutgivning antas vara att de förra utgåvorna är slutsålda och besvärliga att få tag på, samtidigt som innehållet alltjämt tycks efterfrågat i pedagogiska sammanhang. Summerat ligger samlingens förtjänst mer på det praktiskt musikaliska området än på det empiriska. Dess kontextuella position tycks därmed inte alltigenom given även om melodierna säkerligen och utan vidare kan analyseras med förslagsvis musikteoretiska och komparativt anlagda metoder.

Patrik Sandgren, Lund